

300 JAAR REINEKE DE VOS MIT DEM KOKER

1.7.2011

Naar aanleiding van de pinksterdagen meldde de Duitse verzamelaar en trotse museumbezitter Friedrich von Fuchs [<http://www.reinekefuchs-museum.de>] ons dat *Reineke de Vos mit dem Koker* zijn 300ste verjaardag viert. De tekst werd in 1711 uitgegeven door professor Friedrich August Hackmann bij „Frytag Boeckhändler“ in het Duitse Wolfenbüttel [nabij Braunschweig], de stad waar zich de gerenommeerde Herzog August Bibliothek bevindt. Op het frontispice staat een gravure waarop Reineke met een pijl en een koker voor koning Nobel staat. Het motto van het boek luidt: „Wultu vvetten der Werlde staat: / So liss dit Boek, dat is gud rhat“. Goethe verwoordde dezelfde idee door de Reynaert als de „Unheilige Weltbibel“ te karakteriseren. Hackmann staat met zijn uitgave aan het begin van de [Duitse] Reynaertfilologie. In het jaar 1709 gaf hij aan de universiteit van Helmstedt een college over de *Reineke Fuchs*. Twee jaar later gaf hij de tekst uit. In zijn colleges over de *Reineke Fuchs* maakte hij zoveel aanstootgevende en soms lichtvaardige toespelingen op gezagsdragers en spotte hij ongenadig met het christendom dat hij uiteindelijk de universiteit zou moeten verlaten. Hackmanns uitgave is o.a. belangrijk omdat het een van de bronnen was van de beroemde *Reineke Fuchs* van Johann Wolfgang von Goethe [1794]. De titel *Reineke de Vos mit dem Koker* heeft het drukje te danken aan een tweede tekst die samen met de vossentekst werd uitgegeven en die de illustrator inspireerde tot de op het frontispice afgebeelde prent. De uitgave bevat immers ook de eerste druk van het gedicht *Koker* van Hermann Bote, dat uit circa 500 alfabetisch gerangschikte spreekwoorden en gezegden bestaat, een mengeling van humor, ironie en grofheid. Een eigenaardigheid is dat de spreekwoorden, die meestal uit twee delen bestaan, rijmen op de voorgaande en de volgende spreuk en niet binnen elke spreuk, waardoor er een keten van vormelijk met elkaar verbonden spreekwoorden en zegswijzen ontstaat. Daardoor worden de spreuken als pijlen: sommige zijn scherp, andere stomp. Ze horen daarom thuis in een gezamenlijke koker. Wie een exemplaar van de *Koker* wenst te bestuderen kann dit vinden in de

Antwerpse Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience [cat.nr. C 13004].